

Az ESG szabályozás hatása a KKV-kra Magyarországon*

Absztrakt: Az ESG szabályozás alapvetően a nyilvános, illetve közfeladatokat ellátó jelentős tőkével és létszámmal dolgozó nagyvállalkozásokat szabályozza. A szabályozás által meghatározott működési keret azonban jóval túlmutat az egyes közvetlenül szabályozott társaságok működésén azáltal, hogy a szállítói kör működését is be kell vonniuk az ESG kockázatkezelés körébe. A magyar jogi szabályozás az ESG törvény szállítói tevékenységek fenntarthatósági átvilágítása, az ellátási lánc kockázat felmérése és kezelése és az Európai Unió erdőirtás elleni küzdelem területén hozott rendelete¹ közvetlenül is érinti a KKV-kat. A tanulmány megállapítja, hogy a KKV-kra az ESG közvetett módon is már jelentős hatással bír. Azonban ezen túl is érdemes proaktívan kezelni az ESG kritériumokat, mert azok iránti elkötelezettség már napjainkban is számszerűsíthető előnyökkel járhat a KKV-k számára. A proaktív magatartás részükről pedig jelentős versenyelőnnyel kecsegtet.

Kulcsszavak: ESG, KKV, felelős társaságirányítás, stakeholder, fenntartható fejlődés,

Bevezető

A jelen tanulmány célja, hogy bemutassa az Európai Unióban és Magyarországon az ESG szabályozás hatását a kis- és középvállalkozásokra.

A tanulmány bemutatja az ESG fogalmi rendszerét. A hatályos ESG szabályozás a nyilvános, illetve közfeladatokat ellátó jelentős tőkével és létszámmal dolgozó nagyvállalkozásokat szabályozza. A szabályozás által meghatározott működési keret azonban jóval túlmutat az egyes közvetlenül szabályozott társaságok működésén azáltal, hogy a szállítói kör működését is be kell vonniuk a vizsgálódás körébe. A tanulmány elsőként a KKV-k Európai Unió és hazai szabályozását és gazdasági szerepüket, valamint a magyar ESG törvény által meghatározott személyi kört és elvárt tevékenységet vizsgálja.

Ezt követően a jogi szabályozás által csak érintőlegesen szabályozott KKV kör az ESG szabályozás adta közvetett kihívásait és lehetőségeit vizsgálja. A vizsgálat során a tanulmány kiterjeszti a vizsgálat tárgyát a hazai KKV-k mellett egy európai kitekintéssel is.

A tanulmány végül megállapítja, hogy a KKV-kra az ESG közvetett módon jelentős is hatással bír. A proaktív magatartás jelentős versenyelőnnyel kecsegtet. Az ESG elvek alkalmazásának szintje alapján pedig négy kategóriát különíthetünk el, melyek az alábbiak: bajnokok, hamarosan bajnokká válók, bizonytalanok és lemaradók.

* A tanulmány a 2020-1.1.2-PIACI-KFI-2021-00306 számú „Okos Révkalauz HUB” című projekt keretében készült.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1115 Rendelete (2023. május 31.) Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

Magyarország a KKV-k ESG alkalmazkodása területén a közepes kategóriába sorolható.²

A magyar jogi szabályozás a szállítói tevékenységek fenntarthatósági átvilágítása és monitoringja az erdőirtás elleni küzdelem és a visszaélés-bejelentési rendszer esetében közvetlenül is érinti a KKV-kat.

1. Az ESG rövid történeti áttekintése

Az angol elnevezés az ESG (Environmental, Social and Governance – a környezeti, társadalmi és társaságirányítási) akroníma egyre szélesebb körben ismertté válik napjainkra az üzleti világban és joggyakorlatban egyaránt. Ennek a szélesedő folyamatnak alapvetően három oka van, és ez a három pillérből jól levezethető okozati összefüggés formájában is megjelenik.

Magát az ESG elnevezést 2004-ben használta először James Gifford a United Nations Environment Programme Finance Initiative gyakornokaként,³ amikor részt vett - az ENSZ akkori főtitkárának, Kofi Annannak - a világ vezető 55 befektetési bankjának küldött levelének a megfogalmazásában.⁴

Más vélemény szerint az ESG kifejezés első használata egy évvel későbbre, a 2005. augusztus 25-én az IFC (International Finance Corporation) által Zürichben szervezett konferenciára⁵ datálható. A konferencia azt tűzte ki céljául, - éppen az ENSZ felhívás alapján -, hogy az intézményi befektetők és pénzügyi elemzők központi helyet szenteljenek az ESG célok által meghatározott értékeknek, különösen a pénzügyi eszközökről készített pénzügyi értékelések, és a reál és pénzügyi döntési folyamatok során.⁶

Az ENSZ kezdeményezés célja általában volt az, hogy az intézményi befektetők⁷ figyelmét felhívja a fenntartható és zöld pénzügyi rendszer támogatására. A világ 51 legnagyobb vagyongazdálkodó szervezete a 2004-es összes (becsült) 48,8 ezer

² SDA Bocconi School of Management's Sustainability Lab és Assicurazioni Generali's SME EnterPRIZE Fostering Sustainability in Small and Medium-Sized Enterprises Generali SME EnterPRIZE White Paper 3rd Edition

³ Elliot Wilson: The United Nations free thinkers who coined the word „ESG” and changed the world Euromoney October 01, 2021

⁴ Bujtár Zsolt- Ferenc Barnabás: A környezeti, társadalmi és irányítási gondolatosság alapjai ESG Online folyóirat 2023/1 szám 15. old.

⁵https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/publications/publications_report_whocareswins2005_wci_1319576590784 (2024.05.24.)

⁶ Bujtár Zsolt: ESG az intézményi befektetők szabályozása tükrében In: Bujtár, Zsolt; Gáspár, Zsolt; Szilovics, Csaba; Breszkovics, Botond; Ázsoth, Szilvia; Szívós, Alexander Roland (szerk.) Fenntartható növekedés (ESG) jogi és gazdasági aspektusai Pécs, Magyarország : Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar (PTE ÁJK) (2022) pp. 4-13.

⁷ Intézményi befektetők azok vagyongazdálkodást végző pénzügyi intézmények melyek megtakarítók és befektetők vagyonának, megtakarításának gyarapításával kizárólagos tevékenységként foglalkoznak. Ezek közé tartoznak a befektetési alapok, a nyugdíjalapok, az életbiztosító társaságok, de a hedge fundok, az ETF-ek és a zártkörű tőke befektetési társaságok (private equity companies) és a szuverén alapok vagyongazdálkodói is. [Bujtár Zsolt: Eladó az egész világ? Avagy - ETF-k szabályozási kérdései.](#) Jura 2016. 22. évf. 1. sz. 171-181. o.

milliárd USD (billió USD) vagy 60 %-át kezeli.⁸ Ez utóbbi tény azért különösen releváns, mert passzív vagyongazdálkodóként a nyugdíjalapok és befektetési alapokat, szuverén alapokat⁹ kezelő intézményi befektetők jelentős hatással bírnak a tőzsdén jegyzett és a zárt körűen működő, de már a kockázati tőkét bevont dinamikus növekedés előtt álló társaságok működésére a közgyűléseiken történő részvételükkel. Azért, mert akár kisebbségi részvényesi jellegük (jellemzően ritkán növelik részesedésüket a 2-5 %-os küszöb fölé) ellenére is jelentős szakmai hírnévvel rendelkeznek, sőt a világ vezető globális és helyi vállalkozásainak is az ügyvezető testületeiben képviseltetik magukat. Így a szavuk túlmutatja a szavazati arányukon, sőt akár az aktivista befektetőkkel (jellemzően hedge fundokkal) is együtt szavaznak számos esetben, ezzel gyakran a stratégiai változások aktív részeseivé válhatnak.

Magyarországon az ESG törvény¹⁰ az ESG rendszerét egy „olyan fenntarthatósági kérdésekre vonatkozó szempontrendszerként” definiálja, „amely egy adott vállalkozásnál a környezetre, a társadalomra és az irányításra vonatkozó hatásokat és faktorokat értékeli fenntarthatósági szempontból”.¹¹

2. A KKV szektor és jelentősége a XXI. század gazdaságában

A kis- és középvállalkozások (KKV-k) foglalkoztatóként többségi szerepet töltenek be a nemzetgazdaságok életében napjainkban. A fejlődő országok esetében a WTO (World Trade Organization) 2020. évi jelentése alapján a KKV-k a foglalkoztatottak 70 %-át alkalmazzák és a GDP-hez való hozzájárulásuk eléri annak 35 %-át.¹²

2.1. A kis- és középvállalkozások meghatározása hazánkban és az Európai Unióban

A kis- és középvállalatok gazdaságban betöltött szerepének fontosságát a közgazdászok már az 1980-as évek eleje óta ismét felfedezték.

A kis- és középvállalkozások pontos definíciója számos tényező miatt fontos lehet. Azonban mindenképpen szükséges az elhatárolásuk a mikro- és a nagyvállalati

⁸ Watson Wyatt Global The World's 500 Largest Asset Managers The P&I/ Watson Wyatt global 500 ranking is prepared using joint research by Pensions & Investments and Watson Wyatt Year end 2006, 2006 <https://www.fondsprofessionell.de/upload/attach/287140.pdf> (2024.05.16) 12-13 old.

⁹ Kecskés András: A szuverén alapok jogi háttere és magyarországi bevezetésének körvonalazódó lehetőségei (JURA, 2019/2., 311-324. o.) A Norvég Jegybanki Vagyongazdálkodó (Norges Bank Investment Management - NBIM) a Norvég Jegybank vagyongazdálkodással foglalkozó szervezeti egysége, amely a norvég olaj alapot a hivatalos nevén a The Government Pension Fund Global-t (GPF) a világ legnagyobb tőkéjű (1000 milliárd USD-t meghaladó szuverén alapját és a norvég valutatartalékok egy részét kezeli az 1998. évi megalakulása óta.

¹⁰ 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról

¹¹ 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról 7. § 4. bek.

¹² https://www.wto.org/english/tratop_e/msmesandtra_e/msmesday20_e.htm (2024.05.24.)

szférától egyaránt. Az idősoros és nemzetgazdaságok közötti és összehasonlíthatóság az egyik, ha nem a legfontosabb szempont a megfelelően megalapozott mérés biztosításához. Hasonlóan, az fejlett és a fejlődő (másnéven feljövő, vagy angolul emerging) nemzetgazdaságok KKV szektorai közötti nemzetközi folyamatok bemutatását az azonos módon definiált, és egységesen számított mérési adatokkal készült összehasonlítás alapozhatja meg, egyben meghatározva a fejlődés irányát és mértékét is.¹³ A nemzetközi szinten is azonos definíciók alapján végzett adatgyűjtésből állnak össze a harmonizált nemzetgazdasági szintű statisztikák az Európai Unióban. Az azonos definíció másik meghatározó értéke, hogy az KKV-k működését támogató intézkedések az egységes piacon, csak ebben az esetben lehetnek megfelelően hatékonyak és konzisztensek, valamint így minimalizálhatók a piaci verseny torzulásai is.¹⁴ Hasonlóan fontos a célzott KKV támogatások igénybeviteléhez is a pontos KKV definíció meghatározása. Az így, azonos alapon meghatározott definícióknak megfelelő mikro- kis- és középvállalkozások számára az európai uniós pályázati és kockázati tőke források is elérhetővé válnak, amelyek további társfinanszírozási lehetőség megnyílását is eredményezhetik a KKV-k számára.

Az Európai Unióban a 2003/36/EK bizottsági ajánlás által meghatározott mikro-, kis- és középvállalati definíció, mely 2005 január elsejétől egységes formában és szerkezetben pontos elhatárolást tartalmaz a KKV értelmezéséhez.¹⁵

A 2003/36/EK bizottsági ajánlás szerint a KKV minősítés több fázison keresztül határozható meg pontosan.¹⁶

A négy fázis során pontosan elhatárolhatóvá válik a KKV kör. Az első fázisban arról születik döntés, hogy a szervezet vállalkozás-e egyáltalán. A második fázisban három üzleti mutató, mint gazdasági kritérium alapján kell a társaságot minősíteni. Ez a háromüzleti mutatószám a társaság által foglalkoztatottak létszáma, az éves forgalom, azaz az árbevétel nagysága, és végül pedig az éves mérlegfőösszeg. A harmadik fázis meghatározza a három kritérium pontos jelentését, míg a negyedik lépés a kritériumok számítási módját.¹⁷

A fentiek alapján a mikrovállalkozás az az önálló vállalkozás, mely tíz főnél kevesebb éves munkaerőegységnek megfelelő foglalkoztatottal rendelkezik, éves forgalma eléri, de nem haladja meg a kétmillió EUR-t, valamint a mérlegfőösszege nem haladja meg a kétmillió EUR határt. E szerint kisvállalkozás az az önálló vagy

¹³ [Kecskés András: A kkv-k előtt álló kihívások Magyarországon és a Nyugat-Dunántúl régióban](#) Polgári Szemle: Gazdasági és társadalmi folyóirat 14: 1-3 pp. 194-197. (2018)

¹⁴ ENTERPRISE AND INDUSTRY PUBLICATIONS The new SME definition User guide and model declaration European Commission <https://www.eusmecentre.org.cn/wp-content/uploads/2022/12/SME-Definition.pdf> (2024.05.12.) 7. old.

¹⁵ Felhasználói útmutató a KKV-k fogalommeghatározásához Európa Bizottság <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42921> (2024.05.21.) A Bizottság Ajánlása) 2003. május 6. a mikro-, kis- és középvállalkozások fogalmának meghatározásáról Belső piac, ipar-, vállalkozás-és kkv-politika Felhasználói útmutató a kkv-k fogalommeghatározásához 2. melléklet 43. old. A mikro-, kis- és középvállalkozások fogalmának a bizottság által elfogadott meghatározása 2. cikk. (Az értesítés a C (2003) 1422. számú dokumentummal történt) (EGT vonatkozású szöveg) (2003/361/EK) 2-6 cikk

¹⁶ Felhasználói útmutató a KKV-k fogalommeghatározásához Európa Bizottság <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42921> (2024.05.21.) 8-31. old.

¹⁷ [Kecskés András: A kkv-k előtt álló kihívások Magyarországon és a Nyugat-Dunántúl régióban](#) Polgári Szemle: Gazdasági és társadalmi folyóirat 14: 1-3 pp. 194-197. (2018)

konzolidált társaságokkal együtt meghatározott vállalkozás, amely tíz főt vagy annál több alkalmazottat foglalkoztat éves munkaerőegységben számolva, de az nem éri el az ötven főt, az éves forgalma a kétmillió EUR-t eléri, de a tíz millió EUR érték fölé nem kerül, illetve az éves mérlegfőösszege eléri a kétmillió EUR-t, de nem haladja meg a tíz millió EUR értéket.

Középvállalkozás az a független vállalkozás, amelynél az alkalmazotti létszám eléri, illetve meghaladja az ötven főt, de nem éri el a kétszázötven főt. A középvállalkozás éves forgalma a tízmillió EUR-t eléri, de az ötvenmillió EUR-t már nem haladja meg, illetve az éves mérlegfőösszege a tízmillió EUR értéket eléri, de a negyvenhárommillió EUR értéket már nem haladja meg.

A fenti három kritérium közül az Európai Unió statisztikai adatközlései a nemzeti statisztikák alapján csak a létszám alapú statisztikákat közlik.¹⁸

„Magyarországon a kis- és középvállalkozások (kkv) fogalmának meghatározását, fejlődésük támogatását a 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: kkv-törvény, kkv tv.) szabályozza, amely a 2003/361/ EK rendelkezéseit emelte át a magyar jogrendszerbe. Eszerint azon szervezetek sorolhatók a kkv-k közé, amelyek összes foglalkoztatotti létszáma nem éri el a 250 főt, valamint éves nettó árbevételük 50 millió eurónál alacsonyabb forintösszeg, vagy a mérlegfőösszegük legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg.¹⁹ Nem tekinthető továbbá kkv-nak az a vállalkozás, amelyben az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése – tőke vagy szavazati jog alapján – külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25%-ot, illetve a vállalkozás kapcsolati viszonyain alapuló konzolidált létszám-, árbevétel- és mérlegfőösszeg-adatok meghaladják a fenti értékeket.”²⁰

Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) azonban 2016-tól²¹ 2013-ig²² visszamenőleg is korrigálta és módosította a kis- és középvállalkozásokra vonatkozó statisztikai adatokat, mégpedig úgy, hogy az éves forgalomra és a mérlegfőösszegre vonatkozó adatokat is figyelembe veszi KKV besorolás során a jövőben. A három üzleti mutatószám kritérium úgy módosult, hogy a létszám esetében 249 fő-ig tekinthető KKV-nak a KSH szerint, a statisztikai adatgyűjtés során egy vállalkozás. A két üzleti mutatószám esetében a legfeljebb ötven millió EUR éves árbevétel vagy a negyvenhárom millió EUR mérlegfőösszeg, mint felső korlát továbbra is érvényben maradt a korábbi definíció alapján.

Az önálló vállalkozási tevékenység szempontjából is jelentős változásokra került sor a módszertani felülvizsgálat alapján. Ennek eredményeképpen a legalább 25 %-ban állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő társaságok már nem tekintendők KKV-nak, ahogy azok a szervezetek sem, melyeknél állami vagy önkormányzati szerv a végső tulajdonos.

¹⁸Központi Statisztikai Hivatal : A kis- és középvállalkozások jellemzői – adat-előállítás új módszertannal 2016. november 2016. november 2. old.

¹⁹ 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról 3 §

²⁰ Központi Statisztikai Hivatal : A kis- és középvállalkozások jellemzői – adat-előállítás új módszertannal 2016. november 2016. november 2. old.

²¹Központi Statisztikai Hivatal: A kis- és középvállalkozások jellemzői – adat-előállítás új módszertannal 2016. november 2016. november 2-6. old.

²² Azért eddig az időpontig, mert ekkortól álltak rendelkezésre a módosított adatok.

A KSH a külföldi székhelyű szervezetekkel - a megfelelő adatbázis hiányában - szintén csökkent a KKV-k statisztikai köre. Az adattisztítás eredményeképpen megállapítható, hogy a három üzleti mutató mellett, a tényleges üzleti tevékenység, az önálló és független vállalkozási tevékenység szempontjai is érvényesülnek az új adatbázisban.²³

Az új adatbázis alapján készült statisztika az alábbi nemzetgazdasági szintű adatokat tartalmazza Magyarországra vonatkozóan.

A KSH által közölt adatok alapján²⁴ megállapítható, hogy a mikro és KKV vállalkozások száma 2013 és 2022 között szinte megduplázódott Magyarországon, amely trend döntő többségben az egyszemélyes mikrovállalkozások közel 90 %-os számbeli gyarodásának tudható be. A foglalkoztatottak létszám adatait elemezve megállapítható, hogy az egyszemélyes mikrovállalkozások számának jelentős bővülése okozta a jelentős foglalkoztatotti létszám-bővülést, míg a középvállalkozások esetében az ebbe a kategóriába tartozó vállalkozások több mint 10 %-os számszerű növekedése ellenére minimálisan, de csökkent az általuk foglalkoztatott létszám. Ez a tény alapján egyértelműen módon megállapítható, hogy a kis és középvállalatok hatékonysága jelentősen növekedett ezen időszakban Magyarországon. Ez a trendet tükrözi a kisvállalkozásoknál az egy főre jutó árbevétel a vállalkozások számának a növekedését jelentősen meghaladó, közel 40 %-os növekedése és ugyanezen mutató közel duplázódása a középvállalkozások esetében, egy hasonló 10%-os számszerű növekedés mellett, a vizsgált 2013 és 2022 közötti időszakban.

2.2. Az Európai Unió KKV stratégiája

Európa 25 millió kis- és középvállalkozása (kkv) meghatározó szerepet tölt az Európa gazdaságában.²⁵ Közel 100 millió foglalkoztatott és Európa GDP-jének több mint felét adó szegmens az Európai Unió számára kiemelten fontos. Az Európai Unió Bizottsága szerint a kkv-k nemcsak nyitottak, de számos innovatív megoldást biztosítanak a klímaváltozás, és a társadalmi kohézió területén. Ez az innovációs képesség teszi alkalmassá a KKV-kat arra, hogy meghatározó szerepet játszanak az Európai Unió fenntartható és digitális gazdaságra való kettős átállásában. A KKV-k azért is különösen értékesek a jelentős foglalkoztató szerep mellett az Európai Unió számára, mert bizonyították a külső sokkhatásokkal szembeni ellenálló képességüket, ahogy az elmúlt évek Covid -19 járványára és a gázárak jelentős emelkedésére, valamint ezek következtében kialakult értékláncok sérülékenységére rugalmasan voltak képesek reagálni.

A KKV-kra szerte Európában, mint a sokszínűség és az inkluzív társas működés egyik pillérére is tekinthetünk. Üzleti felépítésük, és működési formáik,

²³ Központi Statisztikai Hivatal: A kis- és középvállalkozások jellemzői – adat-előállítás új módszertannal 2016. november <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv15.pdf> (2024.05.24.) 2-4.old

²⁴ Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0018.html (2024.05.24.) 9.1.1.17. A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint táblázat alapján

²⁵ EURÓPAI BIZOTTSÁG Brüsszel, 2020.3.10. COM(2020) 103 final A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának KKV-stratégia a fenntartható és digitális Európáért Bevezetés 1. pont

valamint üzleti céljaik spektruma képes az emberek sokszínűségét befogadni és azokat egy magasabb szervezetségi szinten integrálni. Az Európai Unió 2020-ban megfogalmazott stratégiája ezért elismeri a sokszínű, a gazdaság és a társadalom számára egyaránt releváns szükségleteiket, és segíteni kívánja a KKV-kat abban, hogy versenyképesek, ellenállóak és fenntarthatók lehessenek. Felismerve ennek szükségességét az Európai Unió célja a horizontális intézkedések biztosítása minden KKV számára.²⁶

Az Európai Unió KKV stratégiája ezért három alappilléren építi a KKV-k növekedését és működését támogató intézkedéseket: a) a fenntarthatóság és digitalizáció, és arra történő átálláshoz szükséges kapacitások kiépítése és támogatása; b) szabályozási terhek csökkentése és a piacra jutás elősegítése; valamint c) a KKV-k különösen, korai stádiumában szükséges tőkepiaci, finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés javítása. Az európai KKV-k összetettnek és megterhelőnek találják a jogi szabályozást, különösen a tagállamok eltérő eljárásai miatt. Ezek az akadályok sokakat elriasztanak attól, hogy határokon átnyúlóan folytassanak üzleti tevékenységet és határokon átnyúlóan bővüljenek. Ha mégis így tesznek, gyakran nagy platformokat használnak közvetítőként, ami egyenlőtlen tárgyalási pozíciókhoz vezet.

Az szabályozási akadályok felszámolása az Európai Unió KKV stratégiája szerint az Európai Unió és a tagállamok közös felelőssége. A túlzott terhek nagy része a nemzeti jogszabályokból ered, és ezért különösen fontos felmérni a túlszabályozási intézkedések kkv-kra gyakorolt hatását. A tagállamoknak a Bizottsággal együtt továbbra is szigorúan alkalmazniuk kell a „gondolkozz először kicsiben”²⁷, az „egyszeri adatszolgáltatás”²⁸ és az „alapértelmezetten digitális”²⁹ elveket.

A jelen tanulmány szempontjából fontos kiemelni, hogy az első alappilléren belül a fenntarthatóság területén az Európai Unióban a KKV-k negyede már 2017-ben zöld termékeket vagy szolgáltatásokat kínált.³⁰ Erre a tényre alapozva valamint a KKV-k által a növekedés akadályaként az összetett adminisztratív és jogi eljárásokat is megemlítve³¹ továbbá a növekvő környezeti kihívásokra is reagálva és fogyasztói preferenciák éppen a környezettudatosság felé történő elmozdulására is alapozva az Európai Unió is a fenntartható üzleti modellekre és magatartásokra történő átállást támogatja a KKV-k esetében. Ennek során az Európai Unió nemcsak a környezeti kockázatok megértését és tudatosítását, de annak hatásainak csökkentését is támogatni kívánja a KKV stratégia szerint; kiemelten az építőiparban, a műanyaggyártásban, az

²⁶ EURÓPAI BIZOTTSÁG Brüsszel, 2020.3.10. COM(2020) 103 final A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának KKV-stratégia a fenntartható és digitális Európáért Bevezetés 2.pont

²⁷ A „gondolkozz először kicsiben” elv emlékeztet arra, hogy mind uniós, mind nemzeti szinten figyelembe kell venni a kkv-k érdekeit a szakpolitikai döntéshozatal során.

²⁸ Az „egyszeri adatszolgáltatás” elve alapján a polgároknak és a vállalkozásoknak a különböző adatokat csak egyszer kell megadniuk a közigazgatásnak.

²⁹ Az „egyszeri adatszolgáltatás” elve alapján a polgároknak és a vállalkozásoknak a különböző adatokat csak egyszer kell megadniuk a közigazgatásnak.

³⁰ 2017. évi Eurobarométer felmérés a kkv-król, az erőforrás-hatékonyságról és a zöld piacokról

³¹ EURÓPAI BIZOTTSÁG Brüsszel, 2020.3.10. COM(2020) 103 final A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának KKV-stratégia a fenntartható és digitális Európáért Bevezetés 2. pont

elektronikai iparban és az agrár-élelmiszeriparban.³² Ezt a zöld innovációt, melynek Európa szülőhelye³³ az Európai Unió a zöld támogatási tervvel³⁴ billió EUR magán és közforrás bevonásával is kívánja 2030-ig támogatni.

2.3. Magyarország 2019-2030 kibővített KKV stratégiája

A 2019-2030 magyar KKV stratégia kibővített változatát a magyar Kormány 2023 decemberében hozta nyilvánosságra.³⁵ Ennek részeként jól beazonosíthatóan megjelenik a fenti három európai uniós pillér. A fenntarthatóság és digitalizáció, és arra történő átálláshoz szükséges kapacitások kiépítése és támogatása az első magyar pillérben történt, mely a versenyképes magyar KKV-k elnevezést kapta, és melynek része a technológiaváltás, a tudásépítés és a digitális átállás ösztönzése is.³⁶ A szabályozási terhek csökkentése és a piacra jutás elősegítése a második magyar pillérben az üzleti környezet és adózás címszó alatt jelenik meg, ahol a digitális közszolgáltatások fejlesztése mellett az adózás, az adminisztráció és az üzleti szabályozás területén a speciális könnyítéseket kidolgozása a cél, az energiaellátás biztonsága mellett, mely utóbbi költségsökkentésen túl likviditási problémaként is megjelent a magyar KKV-k számára.³⁷ A harmadik az Európai Unió KKV stratégiájában megjelenő pillér a KKV-k korai stádiumában szükséges tőkepiaci, finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés javítása. Ez a magyar KKV stratégia harmadik pillére, a zöld és digitális átállás fókuszával és kiegészítve még a magyar piacon szükséges a pénzügyi tudatosság növelésével, különösen a nembanki finanszírozás területén.³⁸ A magyar kibővített KKV stratégia a negyedik pillérben a magasabb hozzáadott értékű válságálló értéklánra épülő és az innovációra alapozott termékek és szolgáltatások felé kívánja a hazai KKV-kat orientálni.³⁹ Az ötödik magyar KKV pillér pedig egy speciális hazai helyzetre ad megoldást, amikor a rendszerváltást követően nagy számban létrejött vállalkozások

³² EURÓPAI BIZOTTSÁG Brüsszel, 2020.3.10. COM(2020) 103 final A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának KKV-stratégia a fenntartható és digitális Európáért Bevezetés 2. pont

³³ EURÓPAI BIZOTTSÁG Brüsszel, 2020.3.10. COM(2020) 103 final A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának KKV-stratégia a fenntartható és digitális Európáért Bevezetés 2. pont

³⁴ EURÓPAI BIZOTTSÁG Brüsszel, 2020.1.14. COM(2020) 21 final A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK A Fenntartható Európa beruházási terv Az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv 1. Bevezetés

³⁵ A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 Első felülvizsgálat Budapest, 2023. december

³⁶ A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 Első felülvizsgálat Budapest, 2023. december 9.old.

³⁷ A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 Első felülvizsgálat Budapest, 2023. december 11. old.

³⁸ A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 Első felülvizsgálat Budapest, 2023. december 11. old.

³⁹ A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 Első felülvizsgálat Budapest, 2023. december 12. old.

generációváltását kívánja segíteni a vállalkozói készségek erősítésével és az utódlás különböző módjainak megismertetésével.⁴⁰

3. Az ESG hazai szabályozása – az ESG törvény

A 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról (továbbiakban: ESG törvény) indoklása meghatározza a vonatkozó uniós joganyagokat mint az átültetendő joganyag forrását, mégpedig a 2022. december 14-én kihirdetésre került az 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és a 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról szóló 2022/2464/EU európai parlamenti és tanácsi irányelveket. Az Európai Unió szabályozásának a célja egy homogén vállalati fenntarthatósági beszámolási (jelentéstételi) követelmények létrehozása és a Taxonómia rendelet⁴¹ által meghatározott beszámolási követelmények és a vállalati fenntarthatósági jelentéstételi követelmények között koherencia kialakítása. Az uniós irányelv személyi köre a nagyvállalatra, valamint a szabályozott piacon (ebben az esetben értéktőzsdén) jegyzett KKV kör, melynek éves jelentéstételi kötelezettséget ír elő a fenntarthatósági kérdésekről, mint a környezeti, a társadalmi kérdések, az emberi jogok és az irányítási tényezők.⁴² Az ESG törvény hatálya is a nagyvállalatokra és közérdeklődésre számot tartó kis- és középvállalatokra terjed ki. Így az eltérés az Európai Unió szabályozása és az ESG törvény között mindössze annyi, hogy jogalkotó által közérdeklődésre számot tartónak minősülő KKV is az ESG hatálya alá tartozik míg az Európai Unió szabályozás csak a nyilvános piacokra illetve kereskedési platformokra bevezetett értékpapírokat kibocsátó KKV-kra vonatkozik közvetlenül.

Az ESG törvény bevezetője négy fontos indokot sorol fel a kodifikációt indokolva. A fentiekben tárgyalt Európai Unió jognak való megfelelés mellett a fenntarthatósági szempontok objektív vizsgálatát, és a vizsgálat eredményének az elérhetőségét és átláthatóságát a pénz- és tőkepiaci szereplők számára. A másik fontos tényező, hogy a törvény hatálya alá tartozó vállalkozások megfelelő információval lássák el a náluk felmerülő fenntarthatósági kockázatokról a gazdasági szereplőket. Továbbá a törvény célja az is, hogy a fenntartható finanszírozás és az egységes felelős társaságirányításra ösztönözze a három ESG pillér alapján, így a környezettudatos a szociális és a társadalmi szempontok is figyelembevételére ösztönözze a vállalkozásokat.

A fentieknek kissé ellentmondva az irányítás csak az ESG definícióban szerepel, az ESG törvény a továbbiakban csak a társadalmi felelősségvállalást és a vállalati

⁴⁰ A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 Első felülvizsgálat Budapest, 2023. december 12. old.

⁴¹ Az EURÓPAI PARLAMENT és a TANÁCS (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) a fenntartható befektetések elmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról

⁴² 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról

társadalmi felelősségvállalást bontja ki az előbbi az Alaptörvény Szabadság és felelősség részére⁴³ az utóbbi részben társadalomra a kultúrára és a jövő nemzedékeinek életfeltételeire gyakorolt hatás alapján⁴⁴ illetve a család, nemzet kultúra támogatásaként⁴⁵ vizsgálja azt. A két utóbbi definíció egyrészt nem fedi le egymást másrészt nem fedi le a 11 stakeholder (érintett) fentiekben említett Freeman által meghatározott körét sem, a kultúra és a jövő nemzedéke életfeltételeihez kötve annál szélesebb kört meghatározva, nehezen megfoghatóvá, illetve csak a (CSR - Corporate Social Responsibility) a felelős társaságirányítás egy szűkebb előfutárát használva, éppen egy jóval szűkebben értelmezve a felelős társaságirányítást. Ezáltal a felelős társaságirányítás mind a testületi irányítás modell, ahol az érintettek érdekharmonizációja delegált jogok és kötelezettségek egyensúlyában és belső és külső ellenőrzési körök rendszerében valósulna meg háttérbe szorul és egy formalizált kockázatelemzés és kezelési rendszer került helyette kialakításra. A kérdés, hogy a felelős társaságirányítás rendszere mellett annak egy új dimenziójaként történt-e ez, mert akkor az ESG a felelős társaságirányítás egyik fontos felső szintű vezetői körébe kerül, vagy csak az ügyvezetésnek közvetlenül alárendelt, de annak részét nem képező azt a döntésekben nem integráló funkcióként tekintett-e a jogalkotó az ESG fogalomrendszerére. A kérdést a jövő dönti el, várhatóan egy hosszabb evolúciós folyamat részeként elsőként az Európai Unióban majd hazánkban is, ahol a HR-hez hasonlóan a felsővezetést támogató funkcióból egy a felsővezetés részét képező annak integráns részeként működő szerepet tölt be a szerző várakozásai szerint a jövőben. E kérdés eldöntésében Magyarországon támpontot adhat az ESG törvény végrehajtási rendelete is.

Az ESG törvény elemzésekor érdemes kiemelni, hogy úttörő módon definiálja a lényeges információ fogalmát és az ellátási lánc fogalmát az utóbbihoz a közvetlen és közvetett szállítók fogalmát is meghatározva. A kockázat terén is erőssége a törvénynek a környezeti kockázat a higanyról⁴⁶, a környezetben tartósan megmaradó szerves anyagokról⁴⁷, és veszélyes hulladékok határokon átívelő nemzetközi szállításáról ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló⁴⁸ nemzetközi egyezményekre történő hivatkozás.

A mikro-, kis- és középvállalkozások az ESG törvényben az Európai Unió és magyar statisztikai adatgyűjtéstől való eltérő definiálása az árbevétel és a mérlegfőösszeg esetében feleslegesnek tűnik és kevésbé teszi transzparensse a KKV-k, amúgy is számos szempontot figyelembevéve pontos meghatározását.⁴⁹

Az ESG törvény erőssége a kockázatértékelés és kezelés rendszerének kidolgozása. Ezen belül is a fokozatosság és az arányosság elvének az érvényesítése. A fenntarthatósági célú átvilágítás esetében a belső felelősségvállalás rendszer és stratégia⁵⁰

⁴³ 7 § 29. bek.

⁴⁴ 7 § 30. bek.

⁴⁵ 6 § 2. bek.

⁴⁶ A higanyról szóló Minamata Egyezményben foglalt tilalmak

⁴⁷ A környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló, Stockholmban, 2001. május 24-én elfogadott Egyezményben foglalt tilalmak

⁴⁸ A veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, Bázelben, 1989. március 22. napján aláírt Egyezményben foglalt tilalmak

⁴⁹ 7 § 17, 19 és 25, 26 bek.

⁵⁰ 13 § 2. bek.

áll legközelebb a fentiekben hiányolt felelős társaságirányítás elveihez azonban, annak csak egy kisebb részét fogja át, így továbbra is ez a pillér a kevésbé kidolgozott része a törvénynek.

A törvény fontos eleme a megelőző és korrekciós intézkedések köre, ahol a szállítók megfelelő és bevonásukkal történő problémakezelés mellett a végső és határidőhöz kötött szankcióval az üzleti kapcsolat szüneteltetése és felmondása is mint nyomatékösítő eszköz –rendelkezésre áll.⁵¹

A törvény személyi hatálya nem terjed ki az MNB tv 39 § 1-3. bek. alá tartozó személyekre. Ez a személyi kör az az intézményi befektető kört is tartalmazza, mely az ESG rendszer egyik zászlóvivője és amely fontos szerepet tölt be az ESG elvek gyakorlati megvalósításának felügyeletében. Ezért és az egységes ESG szemlélet megvalósításáért hosszú távon hatékonyabb megoldás lehetne az ESG törvény hatósági felügyeletét a tőkepiaci felügyelet hatáskörébe helyezni.

A panaszkezelés rendszere az ESG törvényben⁵² olyan belső vagy külső panaszkezelési rendszer kialakítását írja elő, amely a társadalmi felelősségvállalási és környezeti kockázatokra, valamint azon társadalmi felelősségvállalással vagy környezetvédelemmel kapcsolatos kötelezettségek megsértésére vonatkoznak és a vállalkozás saját vagy leányvállalata és a közvetlen szállítója gazdasági tevékenysége körébe tartozhat.⁵³ A közvetett beszállítóra is vonatkozik a panaszkezelési rendszer kialakításának kötelezettsége, érdekes módon, ekkor a jogalkotó előír a kockázatelemzési és megelőzési intézkedést, nyilvánvalóan a vállalkozás és leányvállalata illetve közvetlen szállítója esetén a jogalkotó azt feltételezi, hogy a kockázatelemzés során ez már megtörtént, azonban ez nem szükségszerűen valósul meg minden esetben így célszerű lett volna erre a szélesebb körre is ezt a kötelezettséget kiterjeszteni. Az ESG törvény a 2023. évi XXV. törvény a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról alapján létrehozott belső visszaélés-bejelentési rendszer útján is teljesítheti az ESG törvény hatálya alatt működő vállalkozás a panaszkezelési rendszer működtetését. A 2023. évi XXV. törvény az 50 fő feletti tehát a középállalatokra vonatkozik, így annak hatálya az ESG törvény alapján amennyiben az közérdeklődésre számot tartó vállalkozónak minősül akár a kisvállalkozásokra is kiterjeszthető.⁵⁴

Az Európai Unió a környezetvédelem területén egy fontos rendeletet alkotott, mely 2024 december 30-án hatályba is lép és tagországokban a szarvasmarhát, kakaót, kávé, olajpalmát, gumit, szóját vagy fát tartalmazó, ezekkel etetett, vagy ezek felhasználásával készült releváns termékek tekintetében előírja,⁵⁵ hogy azok csak akkor hozhatók forgalomba, forgalmazhatók hazai és külföldi piacokra, ha azok termesztése

⁵¹ 20-20 §

⁵² 28-31. §

⁵³ 28 § 1 bek.

⁵⁴ 2007. évi LXXV. törvény 2. § 19.: *a)* az a gazdálkodó, amelynek átruházható értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség valamely államán szabályozott piacon kereskedésre befogadták, *b)* minden olyan, az *a)* pont hatálya alá nem tartozó gazdálkodó, amelyet jogszabály közérdeklődésre számot tartónak minősít.

⁵⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1115 Rendelete (2023. május 31.) Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről 2. cikk 1-2 bek.

illetve és tenyésztése⁵⁶ során biztosított az erdőirtásmentesség, a termékek előállítása az előállító ország jogszabályaival összhangban történt, és a termesztést, illetve a tenyésztést a kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozattal dokumentálták.⁵⁷ A jogalkotó az érintett piaci szereplők számára kellő gondossági eljárás (due diligence) során - hasonlóan az ESG szabályozás hatálya alá tartozó vállalkozások - információk, adatok és dokumentumok gyűjtését, kockázatértékelését, és kockázatsökkentő intézkedések megvalósítását írja elő.⁵⁸ Egyúttal a jogalkotó e törvénycikk által pontosan definiálja a kellő gondosság (due diligence) fogalmát és legfontosabb folyamati elemeit is.

Ami a KKV-k szemszögéből releváns a tanulmány tekintetében, az éppen a kedvezőbb elbánás lehetősége azáltal, hogy bár a KKV-nak minősülő piaci szereplő esetén is köteles a fenti hármas konjunktív megfelelés iránti információk ellenőrzésére és tárolására (5 évig),⁵⁹ azonban mentesül a jelentéstételi kötelezettsége alól. Továbbá amennyiben egy korábbi kellő gondosságra vonatkozó nyilatkozatra való hivatkozás feltételei kkv-nak minősülő piaci szereplő esetében fennállnak, a KKV minden esetben jogosult arra hivatkozni.⁶⁰

4. Az ESG közvetlen és közvetett hatásai a KKV-kra

Az ESG törvény hatálya alapvetően nagyvállalatokra és csak az EGT szabályozott piacaira bevezetett értékpapírt kibocsátó KKV-kra vonatkozik. Azonban jól látható, hogy a közvetlen és közvetett szállítói kör elsődleges szinte majdnem kizárólag a KKV körből tevődik össze. Habár a beszállító KKV-k mind sűrűbben szembesülnek az ESG-hez kötődő adatszolgáltatáshoz kapcsolódó kérésekkel és a beszámolóhoz kapcsolódó információkéréssel az ESG törvény hatálya alá tartozó partnereiktől⁶¹ és 45 %-uk pedig már figyelembe is veszi a szállítói partner kiválasztásában. A kutatások szerint⁶² például a hazai feldolgozóipari beszállító KKV-k meglehetősen háromnegyede ismeri az ESG fogalmi rendszerét, azonban mélyebb

⁵⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1115 Rendelete (2023. május 31.) Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről 8. cikk

⁵⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1115 Rendelete (2023. május 31.) Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről 4. cikk 4. bek.

⁵⁸ Márkus Fanni – Gera Anna: Vállalati felelősség az erdőirtás elleni küzdelemben: a 2023/1115/EU rendelet előírásai ESG Online <https://jogaszvilag.hu/esg-online/>

⁵⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1115 Rendelete (2023. május 31.) Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről 9. cikk 1. bek. a-d. pontok

⁶⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1115 Rendelete (2023. május 31.) Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről 4. cikk 8. bek.

⁶¹ <https://makronomintezet.hu/public/researches/documents/document-caDQbuHW8Y.pdf> (2024.05.21.) 7-9. old.

⁶² <https://makronomintezet.hu/public/researches/documents/document-caDQbuHW8Y.pdf> (2024.05.21.)

tudása csak a vállalkozások egyharmadának van, egynegyedük pedig még egyáltalán nem ismeri az ESG rendszerét.⁶³

Az ESG tudatosság nemzetközi összehasonlításban is releváns SDA Bocconi School of Management's Sustainability Lab és Assicurazioni Generali's SME EnterPRIZE project keretében 2020-tól⁶⁴ egy 1240 fős KKV mintán vizsgálja a fenntartható fejlődés iránti elkötelezettséget a KKV-k körében kilenc országban: Ausztriában, Csehországban, Magyarországon, Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Spanyolországban és 2023-ben először Portugáliában és Horvátországban. A kutatás – mivel az ESG konformitás még a fentiek alapján nem jogszabályi elvárás a KKV-k többsége esetében – a fenntarthatóság iránti elköteleződést négy kategóriába sorolta: mégpedig a bajnok (Hero) hamarosan bajnokká váló (Soon - to-be), a bizonytalan (Undecided) és a lemaradó (Laggard). A bajnokok már alkalmaznak egy fenntarthatósági stratégiát vagy akciótervet elérendő számszerűsíthető célkitűzésekkel és kulcsmutatókkal. A hamarosan bajnokok már elkezdték a felkészülést a fenntarthatósági stratégia alkalmazására. A lemaradók nem terveznek fenntartható stratégiát kialakítani és megvalósítani, míg a bizonytalanok már eldöntötték, hogy valamikor a jövőben majd kialakítanak egy fenntarthatósági stratégiát.⁶⁵ A kilenc ország átlaga 2020 és 2023 között 14 %-ról 23 %-ra nőtt a bajnokok és 20 %-ról 21 %-ra a hamarosan bajnokká váló kategóriában.⁶⁶ Magyarországon stagnált a bajnokok száma (13 % vs. 12 %), viszont az európai átlagot meghaladóan nőtt hamarosan bajnokká válók száma ugyanezen időszakban (21 % vs. 26%). A bizonytalanok aránya 38 %-ról 16 %-ra csökkent átlagosan a kilenc vizsgált országban; a magyar KKV-k esetében 31%-ról 13%-ra csökkent az arányuk. A lemaradók aránya az Európai Unió szintjén is jelentősen nőtt (20 %-ról 37 %-ra), hasonlóan Magyarországon 16 %-ról 38 %-ra.

A bizonytalanok és a lemaradók aránya mögött három fontos tényezőt érdemes kiemelni. A legfontosabb a pénzügyek kérdése, mivel a fenntarthatóságba történő befektetés csak hosszú távon térül meg, a másik fontos tényező a lemaradásban a megfelelő információ hiánya a döntés meghozatalához, a harmadik pedig az ügyféligény, ha az adott szektorban tudatosabbak az ügyfelek, akkor igénylik és kikényszeríthetik a megváltozott kereslettel a változást, ha viszont nem akkor nehezebb nélkülük ezt megvalósítani.⁶⁷ Ebből következik, hogy hogyan lehet ösztönözni a fenntarthatósági

⁶³ <https://makronomintezet.hu/public/researches/documents/document-caDQbuHW8Y.pdf> (2024.05.21.) 3. old.

⁶⁴ SDA Bocconi School of Management's Sustainability Lab és Assicurazioni Generali's SME EnterPRIZE Fostering Sustainability in Small and Medium-Sized Enterprises Generali SME EnterPRIZE White Paper 3rd Edition 14. old.

⁶⁵ SDA Bocconi School of Management's Sustainability Lab és Assicurazioni Generali's SME EnterPRIZE Fostering Sustainability in Small and Medium-Sized Enterprises Generali SME EnterPRIZE White Paper 3rd Edition 22. old.

⁶⁶ SDA Bocconi School of Management's Sustainability Lab és Assicurazioni Generali's SME EnterPRIZE Fostering Sustainability in Small and Medium-Sized Enterprises Generali SME EnterPRIZE White Paper 3rd Edition 24. old.

⁶⁷ SDA Bocconi School of Management's Sustainability Lab és Assicurazioni Generali's SME EnterPRIZE Fostering Sustainability in Small and Medium-Sized Enterprises Generali SME EnterPRIZE White Paper 3rd Edition 24-25. old.

átállást: adókedvezményekkel és Európai Unió és tagállami forrásokkal, valamint olyan pénzügyi ösztönzők kialakításával, melyek az átalakulás során létrejövő termékek és szolgáltatások iránti igényt növelik és továbbá a szabályozás transzparensse tételével és bürokrácia csökkentésével; és az ESG fókuszú finanszírozók támogatásával, valamint a nem fenntartható gyakorlatoktól való eltávolodást segítő adóintézkedésekkel.⁶⁸

Az ESG átállás hatásait vizsgálva a KKV-k számára számos tényezőt szükséges számba venni, amely az adott KKV piaci és iparági, valamint nemzetgazdasági elhelyezkedése, életciklusbeli státusza és pénzügyi lehetőségei szerint változhat. Az egyik legfontosabb terület a szállítóktól elvárt, az előállítási láncban egyre inkább alapvetővé váló, ESG konformitás kialakítása. Hasonlóan az érintettek széles köre elvárja az ESG iránti elkötelezettséget legyenek azok munkavállalók, ügyfelek, a lakókörnyezet vagy éppen a befektetők és szabályozó hatóságok. Ezt akár üzleti előnnyé is lehet transzformálni a KKV-k részéről, megfelelő bevonás és célzott többlet kommunikáció megvalósításával. A környezetvédelmi, szociális és pénzügyi felügyeleti szervek egyre nagyobb nyomást fognak már a közeljövőben kifejteni a környezettudatos fejlődés irányába.⁶⁹ A fenntarthatósági átállás új üzleti és pénzügyi lehetőséget is nyithat a KKV-k számára és kockázatkezelés területen is képessé teheti őket a működési, reputációs és jogi kockázatok csökkentésére. Természetesen a fentiek többletköltséggel és adminisztrációval járhatnak azonban e befektetések már egy energiaválság helyzet vagy klíma krízishelyzet kialakulásakor is nemcsak megtérülnek, de versenylőnnyé válhatnak, sőt a túlélést biztosíthatják az adott KKV számára.

A fentiekből megállapítható, hogy szükséges az ESG átállás során az Európai Unió és hazai szinten is a KKV-k támogatása. Ez makrogazdasági szinten növeli a válságellenállóságot a versenyképességet és a hatékonyabb több és hosszabb ideig fenntarthatóan biztosítja munkaerő alkalmazását.

5. Összegzés

Az ESG szabályozás első pillantásra a nyilvános, illetve közfeladatokat ellátó jelentős tőkével és létszámmal dolgozó nagyvállalkozásokat és kisebb részben vagy alig a kis- és középvállalkozásokat szabályozza. A szabályozás által meghatározott működési keretek azonban jóval túlmutatnak az egyes közvetlenül szabályozott társaságok működésén azáltal, hogy a közvetett és közvetlen szállítói kör működését is be kell vonniuk a kockázatelemzés, a kockázatkezelés és a korrekciós intézkedések során megvalósuló elemzések és döntések információs körébe.

A szerző az Európai Unió és magyar KKV fogalomhatárolást követően áttekintette a magyar ESG szabályozás legfontosabb elemeit a KKV-k szemszögéből. Számos pontos fogalom meghatározás mellett hiányosságként emelte ki, hogy a felelős társaságirányítás elvei helyett csak társadalmi felelősségvállalásra helyezte a hangsúlyt a jogszabály. A tanulmány megállapítja, hogy a KKV-re éppen az ellátási láncban betöltött kulcsszerepük miatt, az ESG szabályozás közvetett módon már most is jelentős hatással

⁶⁸ Generali and SDA Bocconi's White Paper, a guide to the sustainable transition of SMEs 2023 <https://www.sme-enterprize.com/white-paper/> (2024.05. 24.)

⁶⁹ <https://www.smartprivatewealth.com.au/learning-centre/insights/the-impact-of-esg-on-smes/> (2024.05.21.)

bír. A megnövekedett költségek azonban csak közép- hosszú távon térülnek meg az ESG tudatosság növekedésével. Azonban, hogy az ESG stratégia vagy legalábbis a fenntarthatósági stratégia kidolgozása és megvalósítása elindulhasson megfelelő tudás azonnal elérhető forrásokra és egységes Európai Uniós szabályozásra van szükséges a KKV-nak. Ebben tud az egységes Európai Uniós piac és tagállamok így Magyarország is támogatást nyújtani megfelelő információk, képzés és elérhető források biztosításával ezen vállalkozói kör számára. A magyar KKV-k relatív lemaradásának az oka az ESG átállás során is az alapvető tőkehiány és a digitális átállásban rejlő lehetőségek nem teljes körű kihasználása. Továbbá a pénzügyi tudatosság alacsonyabb szintjéből való kitörés és a generációváltás küszöbön álló szükségessége egyben lehetőség is az ESG felé történő elmozdulásra a magyar KKV-k számára.

A proaktív magatartás már most is számos és jelentős versenyelőnyvel kecsegtet, mely hatékonysági ellenállóképességet növelő és a munkaerőt megtartó, illetve vonzó képessége miatt már rövid távon is egy fontos döntési szempont lehet. Ha ehhez hozzátesszük az egyre szélesedő fenntarthatósági és szélesebb, ESG szabályozásra törő jogalkotói szándékot, akkor megállapítható, hogy a KKV-k számára a kocka el van vetve – az ESG irányába.